

ÅRSRAPPORT

Dispensasjonsbehandling ved Kulturminneavdelingen,
Seksjon for arkeologiske kulturminner

2014

Til venstre: Helleristningsfelt som ble oppdaget ved drenering av eldre hus i Haugesund, Rogaland. Foto: Atle Omland, Riksantikvaren
Til høyre øverst: Fra utgraving av gravhaug med kjernerøys på Hesthag i Arendal, Aust-Agder. Foto: Sverre Berntsen, Riksantikvaren
Til høyre nederst: Utgraving av steinalderlokalitet i Løvegapet på Bømlo, Hordaland. Foto: Jostein Gundersen, Riksantikvaren

Innhold

1. Innledning	3
2. Vedtak fattet etter kulturminneloven §§ 8.1-8.3, 10 og 14 og planuttalelser etter kulturminneloven § 8.4 i 2014.....	5
3. Innvilget dispensasjon/tillatelse vs. avslag/innsigelse.....	12
4. Gitte dispensasjoner - vedtak og vilkår	14
5. Fylkeskommunenes, museenes og Riksantikvarens vurderinger i dispensasjonsspørsmål ..	17
6. Klagesaker, avgjørelser i KLD og innsigelser i KMD	18
7. Kostnader og sakstyper	19
8. Vedtak om statlig kostnadsdekning	22

1. Innledning

Denne årsrapporten omhandler dispensasjonssaksbehandling for automatisk fredete kulturminner og skipsfunn ved seksjon for arkeologiske kulturminner (KA-seksjonen) hos Riksantikvaren.

Saksbehandlingen av dispensasjonssaker er hjemlet i kulturminneloven med tilhørende ansvarsforskrift. Sakene er knyttet til kulturminneloven §§ 8, 10 og 14. Selve dispensasjonsbehandlingen for automatisk fredete kulturminner er hjemlet i § 8, mens dispensasjonsbehandlingen for skipsfunn er knyttet til kulturminneloven § 14. Fastsettelse av kostnader til arkeologiske undersøkelser gjøres med hjemmel i kulturminneloven § 10. I den daglige dispensasjonssaksbehandlingen, og årsrapporten, sorteres saker og vedtak etter de samme paragrafene i loven.

Kulturminneloven § 8 første ledd sier:

Vil noen sette igang tiltak som kan virke inn på automatisk fredete kulturminner på en måte som er nevnt i § 3 første ledd, må vedkommende tidligst mulig før tiltaket planlegges ioverksatt melde fra til vedkommende myndighet eller nærmeste politimyndighet. Vedkommende myndighet avgjør snarest mulig om og i tilfelle på hvilken måte tiltaket kan ioverksettes. Avgjørelsen kan påklages til departementet innen 6 uker fra underretning om vedtaket er kommet fram til adressaten.

I praksis betyr dette at enhver som ønsker å gjennomføre et tiltak som kan være i konflikt med et automatisk fredet kulturminne, må søke om Riksantikvarens tillatelse. Dersom Riksantikvaren gir tillatelse kan det stilles vilkår om arkeologiske undersøkelser før tiltak kan gjennomføres. Slike saker defineres som § 8.1-saker.

Kulturminneloven § 8 annet ledd sier:

Viser det seg først mens arbeidet er i gang at det kan virke inn på et automatisk fredet kulturminne på en måte som nevnt i § 3 første ledd, skal melding etter første ledd sendes med det samme og arbeidet stanses i den utstrekning det kan berøre kulturminnet. Vedkommende myndighet avgjør snarest mulig – og senest innen 3 uker fra det tidspunkt melding er kommet fram til vedkommende myndighet – om arbeidet kan fortsette og vilkårene for det. Fristen kan forlenges av departementet når særlige grunner tilsier det. Første ledd, siste punktum får tilsvarende anvendelse.

I praksis betyr dette at dersom det dukker opp et automatisk fredet kulturminne underveis i et byggeprosjekt, må man stanse arbeidet og melde i fra til kulturminneforvaltningen. Deretter avgjør Riksantikvaren om arbeidet kan fortsette, og på hvilke vilkår. Slike saker defineres som § 8.2-saker.

Kulturminneloven § 8 tredje ledd sier:

Bygg, anlegg m.v. som er oppført eller påbegynt i strid med paragrafen her, kan departementet kreve fjernet eller rettet innen en nærmere fastsatt frist.

I praksis betyr dette at ulovlig igangsatte tiltak som skader automatisk fredete kulturminner, kan kreves fjernet, eller at skaden rettes opp. Slike saker defineres som § 8.3-saker.

Kulturminneloven § 8 fjerde ledd sier:

Tillatelse i medhold av første ledd skal ikke innhentes for bygge- og anleggstiltak som er i samsvar med reguleringsplan som er vedtatt etter denne lovs ikrafttreden. Tilsvarende gjelder for områder som i kommuneplanens arealdel er utlagt til bebyggelse og anlegg, og der vedkommende myndighet etter loven her har sagt seg enig i arealbruken.

I praksis betyr dette at et reguleringsplanvedtak, hvor kulturminneforvaltningen har blitt hørt på riktig måte, fungerer som et dispensasjonsvedtak fra kulturminneloven. Dette innebærer at Riksantikvaren må uttale seg til alle plansaker etter plan- og bygningsloven hvor det er konflikt mellom arealformål i planen og automatisk fredete kulturminner. Riksantikvarens uttalelse til slike plansaker regnes som dispensasjonssaker fra kulturminneloven, selv om det er det endelige planvedtaket etter plan- og bygningsloven som hjemler selve tillatelsen til inngrep i automatisk fredete kulturminner. Dersom Riksantikvaren sier seg enig i arealbruken i planen, og dette medfører at automatisk fredete kulturminner må gå tapt, kan det stilles vilkår om arkeologiske undersøkelser før tiltak i tråd med planen kan realiseres. Slike vilkår skal skrives inn i planens bestemmelser. Slike saker defineres som § 8.4.-saker.

Kulturminneloven § 10 sier:

Utgifter til særskilt gransking av automatisk fredete kulturminner eller særskilte tiltak for å verne dem på grunn av tiltak som nevnt i §§ 8 og 9, bæres av tiltakshaveren. Når særlige grunner foreligger, kan departementet fastsette at utgiftene helt eller delvis skal dekkes av staten. Ved mindre private tiltak skal staten etter departementets bestemmelse dekke utgiftene, helt eller delvis, dersom disse blir urimelig tyngende for tiltakshaveren.

I praksis betyr dette at Riksantikvaren kan pålegge offentlige og større, private tiltakshavere å betale for arkeologiske undersøkelser dersom de får tillatelse til å fjerne eller skade automatisk fredete kulturminner. I § 8.1-saker legges denne betalingsplikten direkte inn i dispensasjonsvedtak der det stilles krav til arkeologiske undersøkelser før tiltak kan gjennomføres. I § 8.4.-saker derimot, kan ikke dette gjøres siden det formelle dispensasjonsvedtaket gjøres gjennom planvedtak etter plan- og bygningsloven. I slike saker må tiltakshaver derfor melde i fra til kulturminnemyndighetene før man ønsker å få gjennomført tiltak i tråd med planen, og så fastsetter Riksantikvaren endelig omfang og kostnader for undersøkelsen. Slike saker defineres som § 10-saker.

Kulturminneloven § 14 første og annet ledd sier:

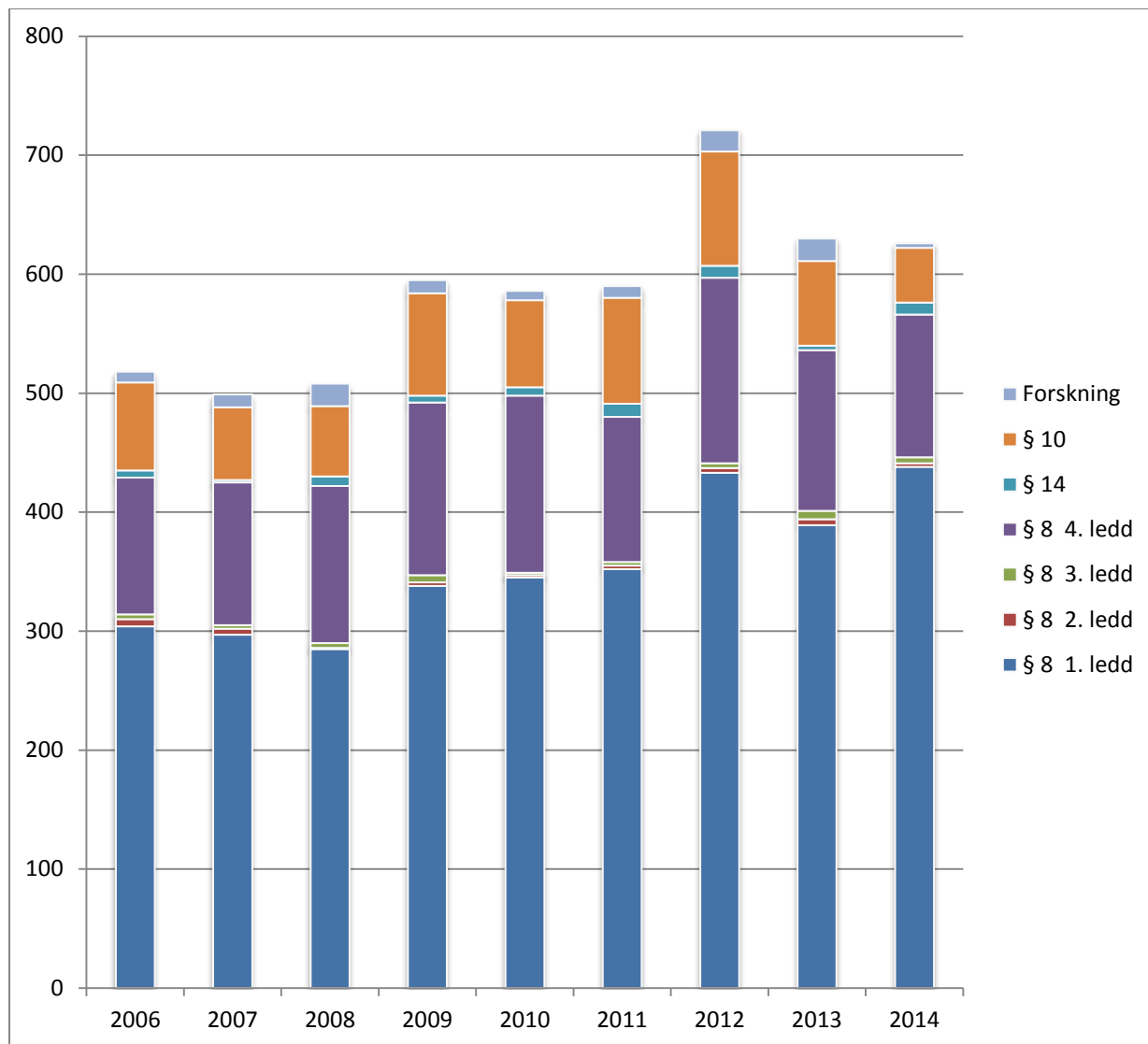
Staten skal ha eiendomsretten til mer enn hundre år gamle båter, skipsskrog, tilbehør, last og annet som har vært ombord eller deler av slike ting når det synes klart etter forholdene at det ikke lenger er rimelig mulighet for å finne ut om det er noen eier eller hvem som er eier.

Vedkommende myndighet etter loven her kan – uten hensyn til hvem som er eier – grave fram, flytte, granske og ta opp ting som er nevnt i første ledd og sette i verk andre tiltak for å verne eller ta hånd om tingen. Slike tiltak, eller andre tiltak som kan skade tingen, kan verken eieren eller andre sette i verk uten tillatelse fra vedkommende myndighet, eventuelt på visse vilkår. Eier eller bruker av grunnen skal så vidt mulig varsles før tiltak etter dette ledd iverksettes. Bestemmelsene i § 9, § 10 og § 11 annet ledd får tilsvarende anvendelse.

I praksis betyr dette at enhver som ønsker å gjennomføre et tiltak som kan være i konflikt med et skipsfunn, må søke om Riksantikvarens tillatelse. Dersom Riksantikvaren gir tillatelse kan det stilles vilkår om arkeologiske undersøkelser før tiltak kan gjennomføres. Slike saker defineres som § 14-saker.

2. Vedtak fattet etter kulturminneloven §§ 8.1-8.3, 10 og 14 og planuttalelser etter kulturminneloven § 8.4 i 2014

KA-seksjonen har i 2014 fattet/avgitt 626 vedtak/planuttalelser i medhold av kulturminneloven §§ 8, 10 og 14. Dette er kun fire vedtak/planuttalelser færre enn i 2013, og saksmengden må derfor anses som helt jevn fra 2013 til 2014.

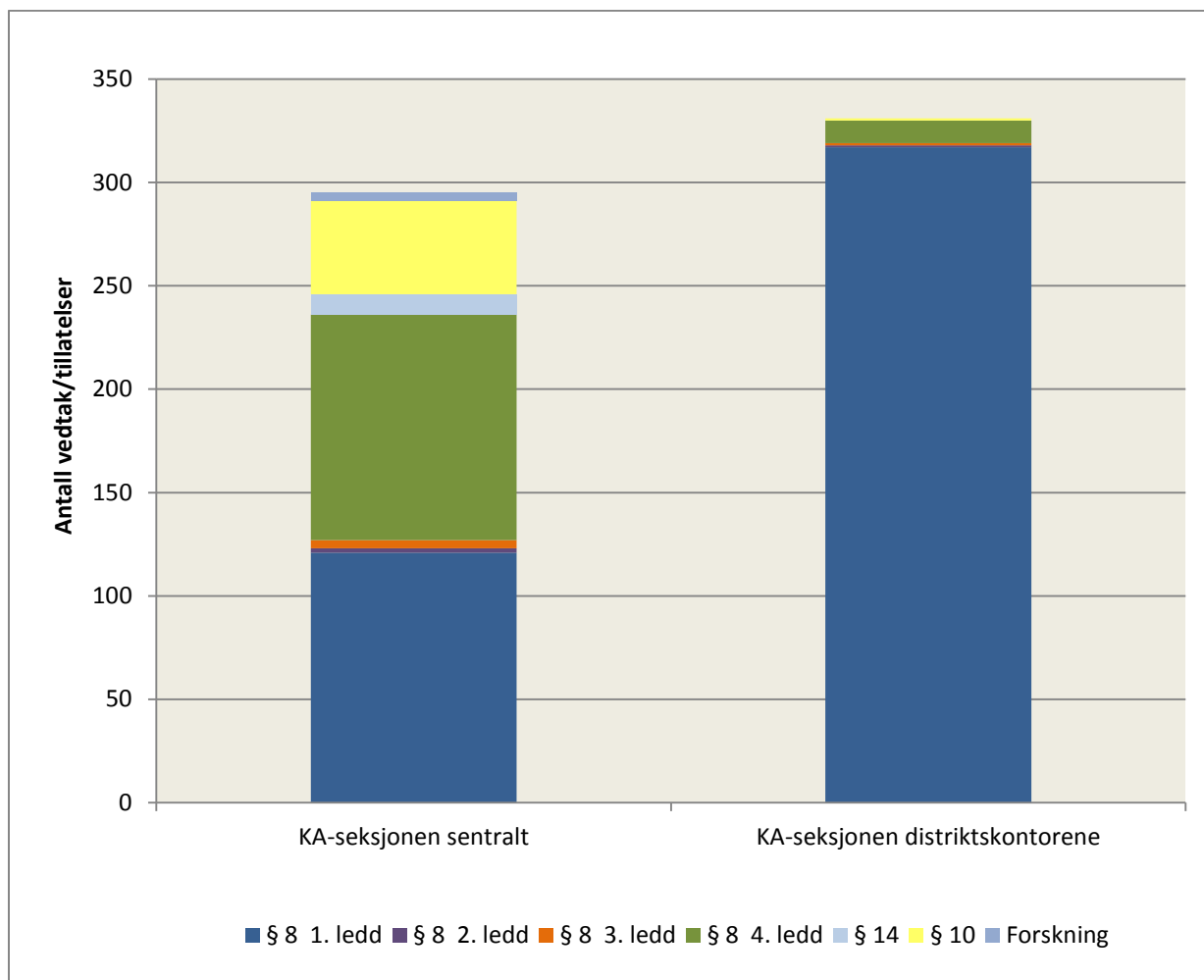

Figur 1: Vedtak og planuttalelser ved hele KA-seksjonen 2006-2014

Vedtakene/planuttalelsene i 2014 omfatter:

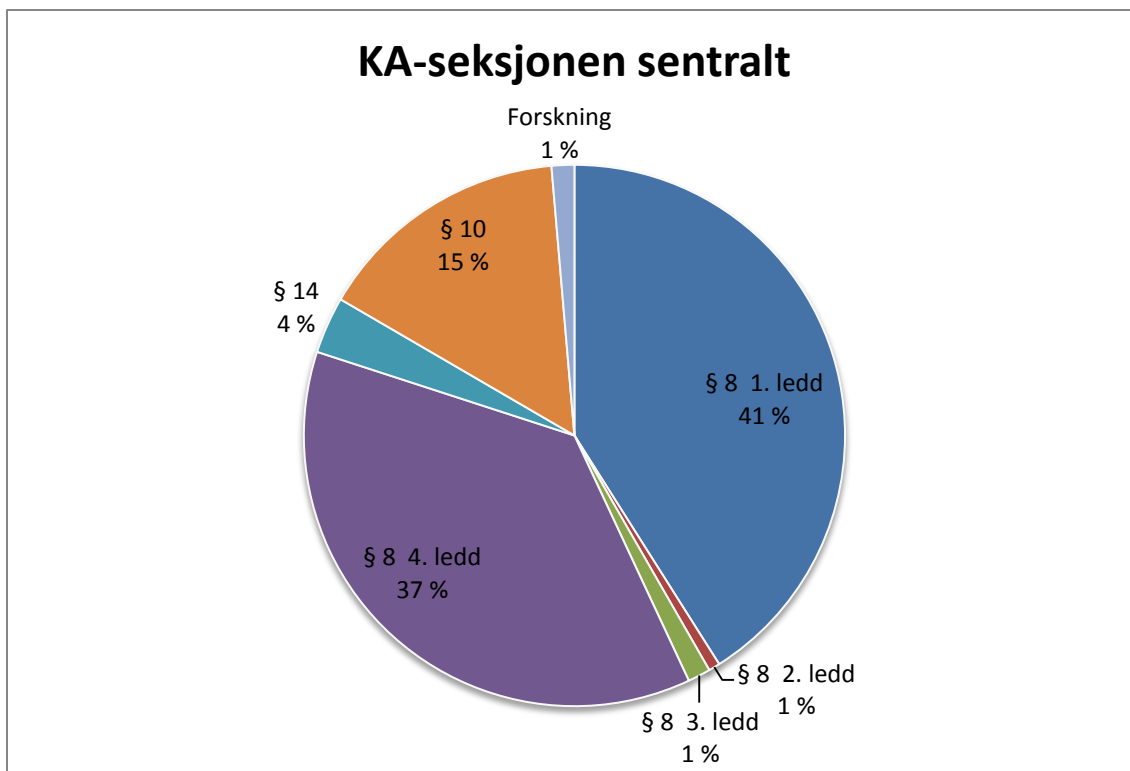
	2013	2014	Endring
Vedtak i enkeltsaker (§§ 8.1-8.3) (ikke forskning):	401	438	+ 9 %
Planuttalelser (§ 8.4):	135	120	- 11 %
Vedtak om skipsfunn (§ 14):	4	10	+ 150 %
Vedtak om kostnadsdekning i medhold av kulturminneloven § 10 og vedtatte reguleringsbestemmelser:	71	46	- 35 %
Vedtak i enkeltsaker som gjelder forskningsundersøkelser (§ 8.1)	19	4	- 79 %
Sum:	630	626	- 0,6 %

Figur 1 på forrige side viser at antall enkeltsaker (§§ 8.1-8.3 – bortsett fra forskning) har en økning på 9 %, mens uttalelser i plansaker (§ 8.4) og vedtak om kostnadsdekning (§ 10) har en relativ nedgang på hhv 11 og 35 %. Tallene for disse to saksfeltene er de laveste på 7 år.

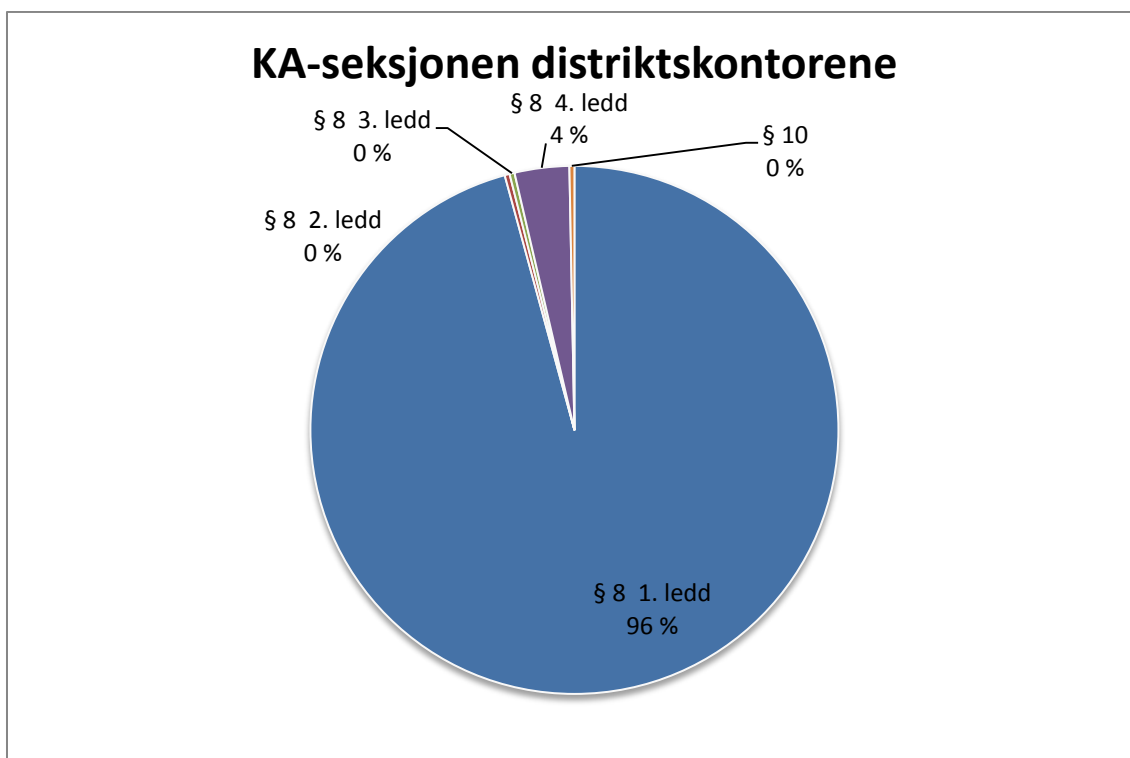

Figur 2: Vedtak og planuttalelser i KA-seksjonen sentralt og distriktskontorene i 2014

Figur 2 viser en oversikt over ferdigbehandlede dispensasjonsvedtak/ planuttalelser og vedtak om kostnadsdekning fordelt etter sakstype (§§ 8.1-8.4, 10 og 14); totalt 626 vedtak/uttalelser. Figuren viser at det er stor forskjell i fordelingen av sakstyper ved KA-seksjonen sentralt og distriktskontorene. Figuren viser også at distriktskontorene har behandlet om lag 12 % flere saker enn KA-seksjonen sentralt i 2014. Aller størst har saksmengden vært ved distriktskontor vest i Bergen, med 116 vedtak/ planuttalelser i henhold til §§ 8.1- 8.4.

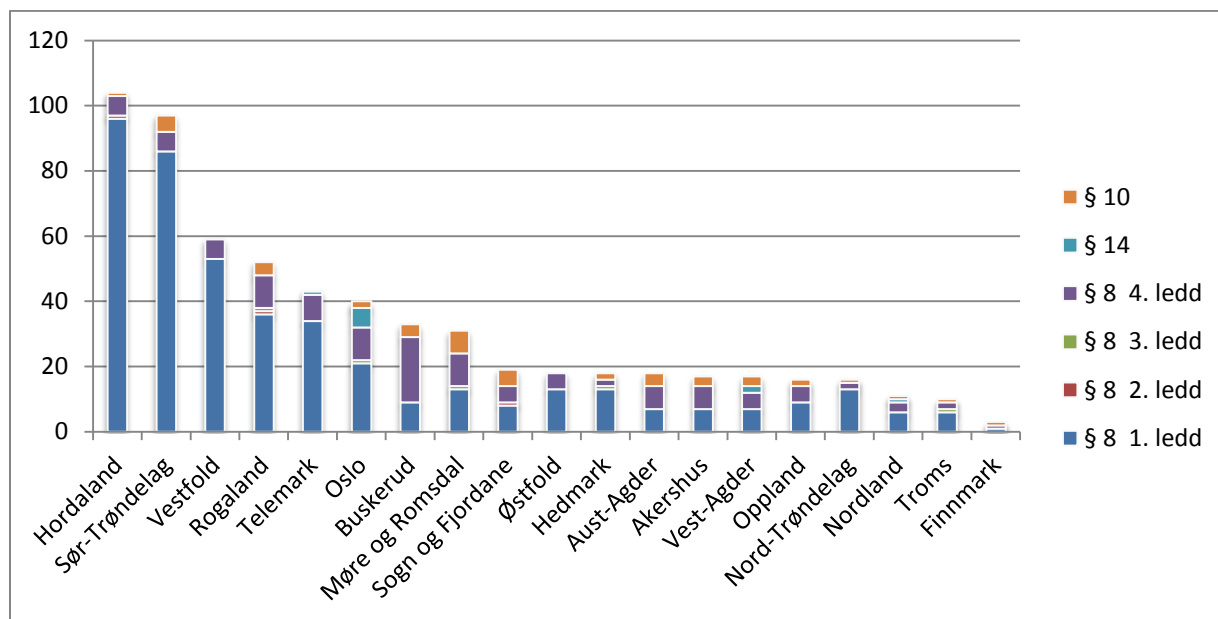
Figur 3: Fordeling av ulike saks-/ vedtakstyper ved KA-seksjonen sentralt. I alt 295 saker.

Figur 4: Fordeling av ulike saks-/ vedtakstyper ved KA-seksjonen distriktskontorene. I alt 331 saker.

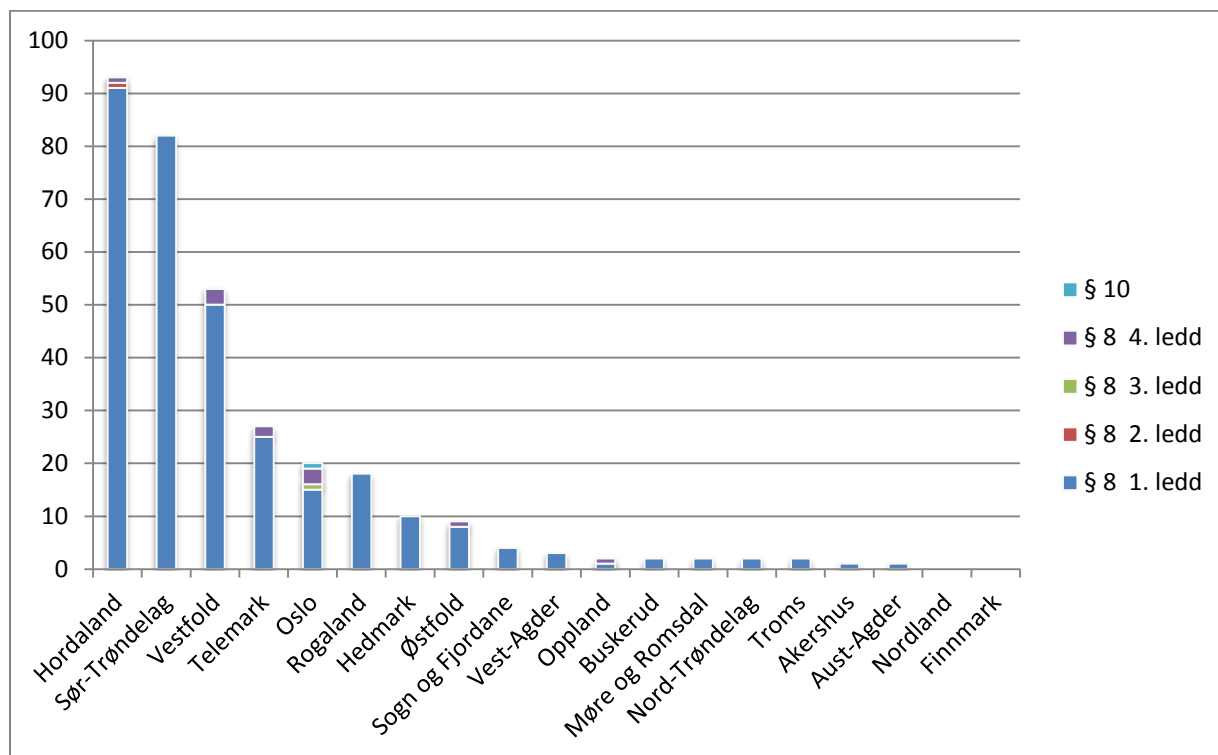
Neste diagram (Figur 5) viser fylkesvis oversikt over dispensasjons-vedtak/ planuttalelser etter kulturminneloven §§ 8.1-8.4 og § 14, samt vedtak om kostnadsdekning etter § 10, for hele KA-seksjonens ansvarsområde, bortsett fra saker som gjelder forskningsundersøkelser (totalt

622 saker). Diagrammet omfatter også vedtak knyttet til tiltak i middelalderbyene. Dette er hovedårsaken til at fylkene Hordaland, Sør-Trøndelag, Vestfold, Telemark og Oslo ligger såpass høyt i dette diagrammet.

Figur 5: Fylkesvis fordeling av samtlige dispensasjonsvedtak/ tillatelser (helse seksjonen), bortsett fra saker som gjelder forskningsundersøkelser. I alt 622 saker.

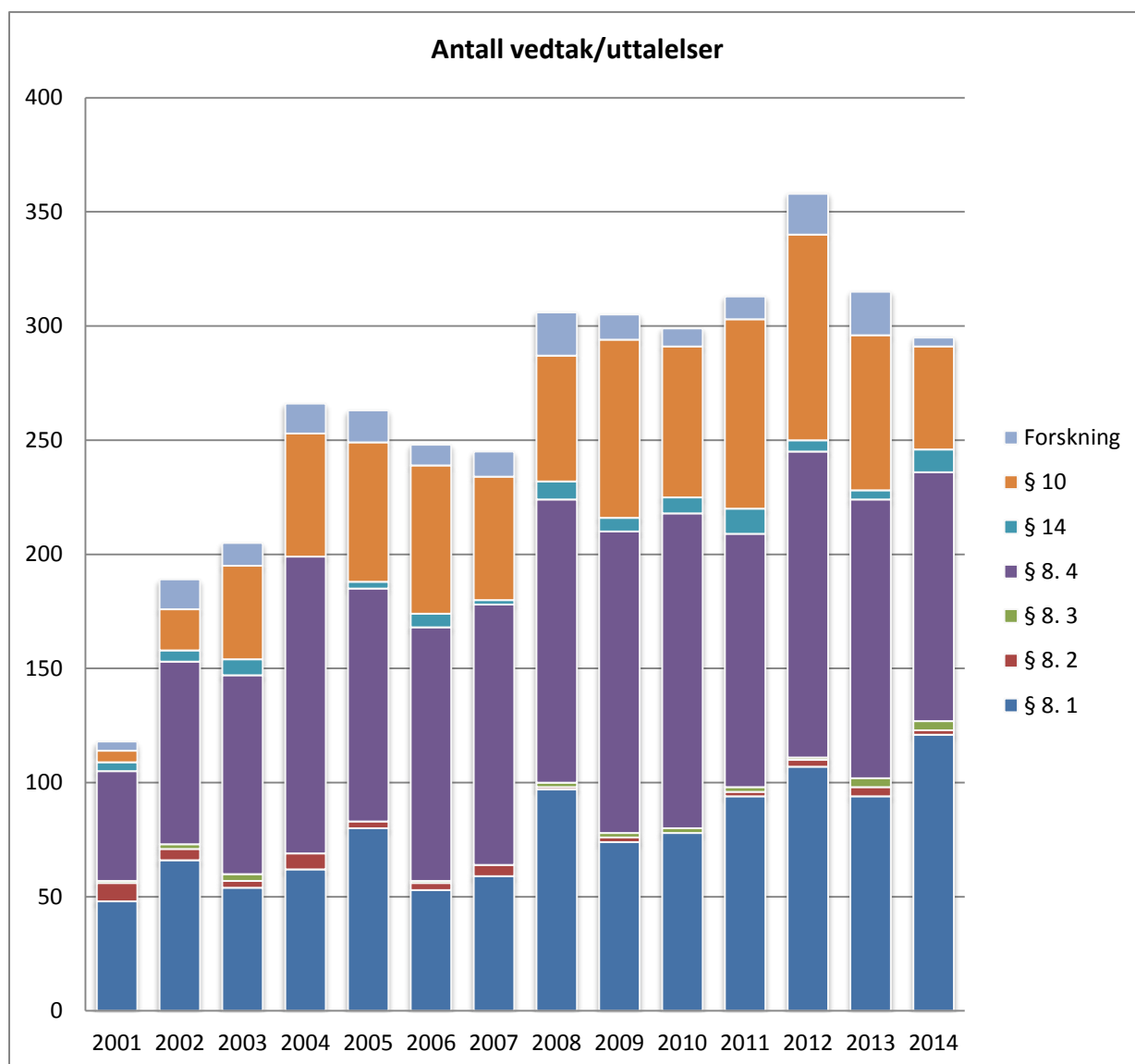
For KA-seksjonens distriktskontorers ansvarsområde er det fattet/ avgitt 331 vedtak/ planuttalelser etter kulturminneloven §§ 8.1-8.4, samt vedtak om kostnadsdekning etter § 10. Dette er 16 flere saker enn i 2013, eller en oppgang på 5 %.

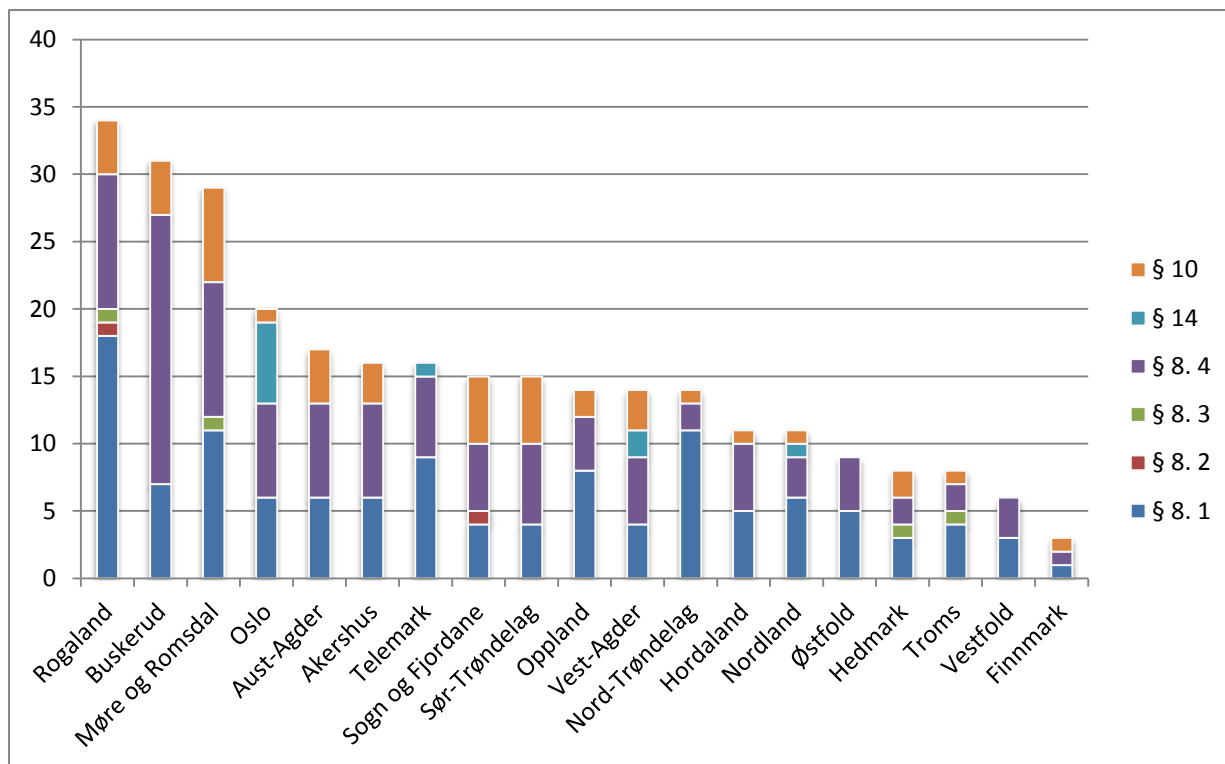
Figur 6: Fylkesvis oversikt over dispensasjonsvedtak/tillatelser (distriktskontorene). I alt 331 saker.

Når det gjelder tallene fra distriktskontorene er *ikke* innspill til arealplaner som ikke er å regne som dispensasjonsuttalelser, inkludert. KA-seksjonens distriktskontorer uttaler seg hvert år til flere slike saker.

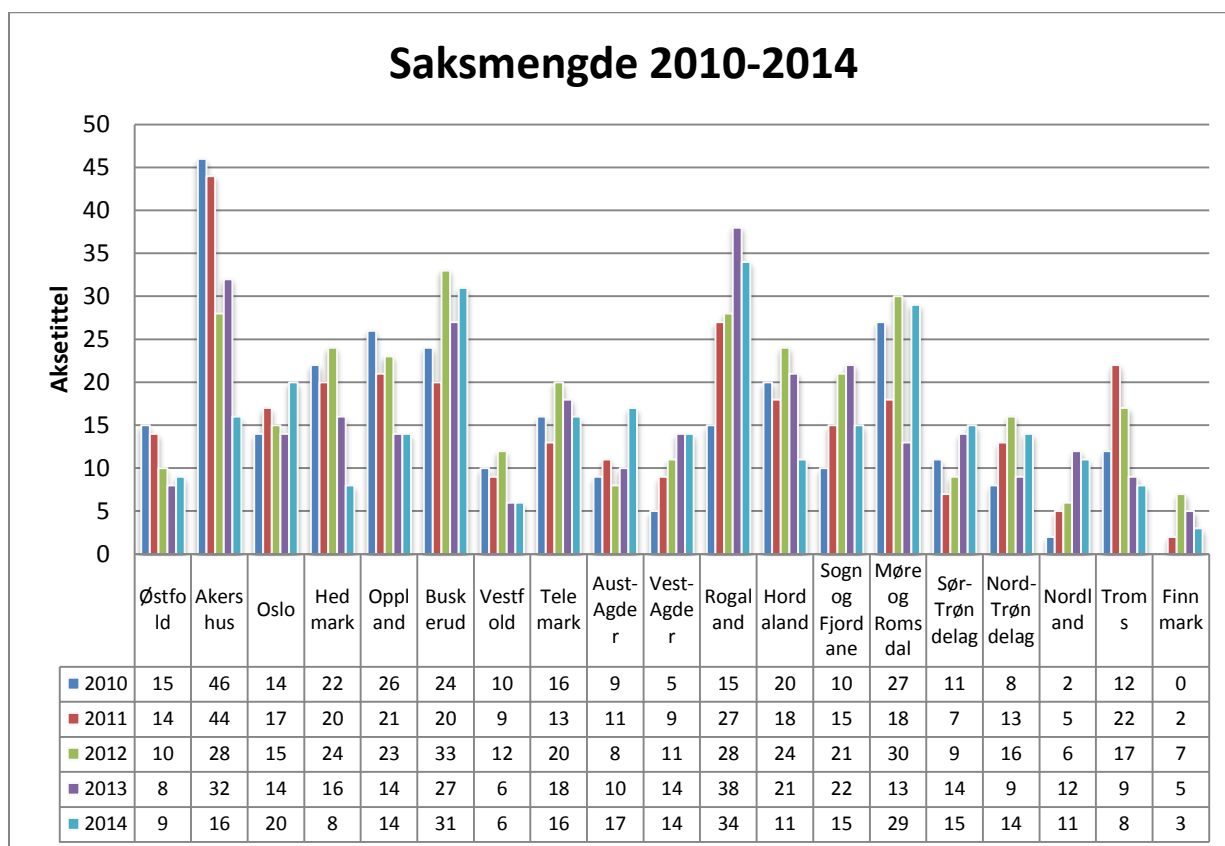
For KA-seksjonen sentralt sitt ansvarsområde er det fattet/avgitt 295 vedtak/planuttalelser etter kulturminneloven §§ 8.1-8.4 og § 14, samt vedtak om fastsettelse av kostnader etter § 10. Dette er 20 færre saker enn i 2013, eller en nedgang på om lag 6 %. Omfanget er det laveste siden 2007 (se Figur 7), men variasjonen har vært liten de siste 6 årene, bortsett fra i 2012. Foreløpig rapportering av saker i *Prøveprosjektet med midlertidig delegering av dispensasjonsmyndighet i visse saker til fylkeskommunene*, viser at langt over hundre saker er løst av fylkeskommunene i 2014. Dersom disse hadde vært lagt til ville saksutviklingen vist en omfattende økning.

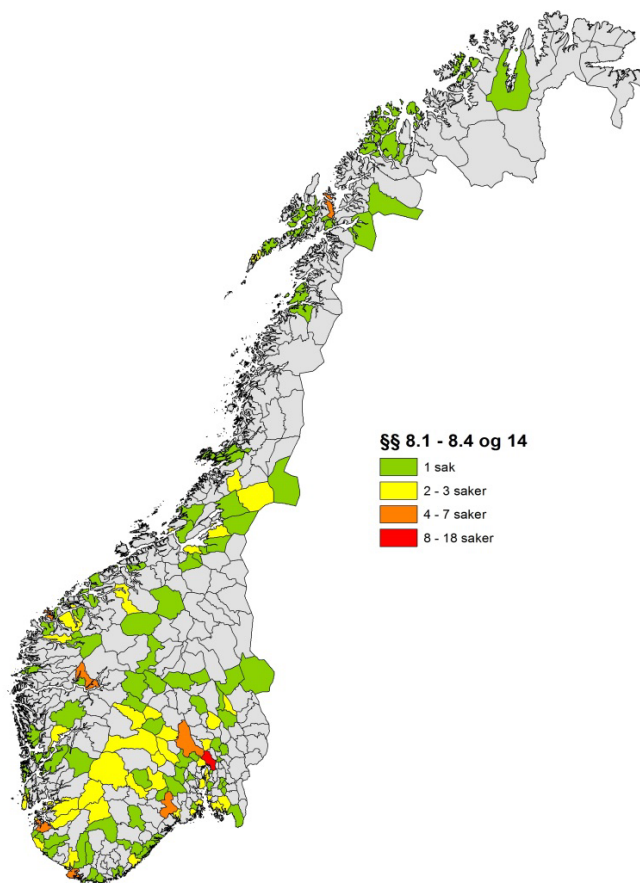
Figur 7: Utvikling i saks-/vedtaksvolum ved KA-seksjonen sentralt. Alle vedtak og uttalelser etter kulturminneloven §§ 8.1 - 8.4, 10 og 14.

Figur 8: Fylkesvis oversikt over vedtak/uttalelser ved KA-seksjonen sentralt i 2014, inklusiv vedtak om fastsettning av kostnader i medhold av kulturminneloven § 10, bortsett fra saker som gjelder forskningsundersøkelser (4 saker). I alt 291 vedtak/uttalelser.

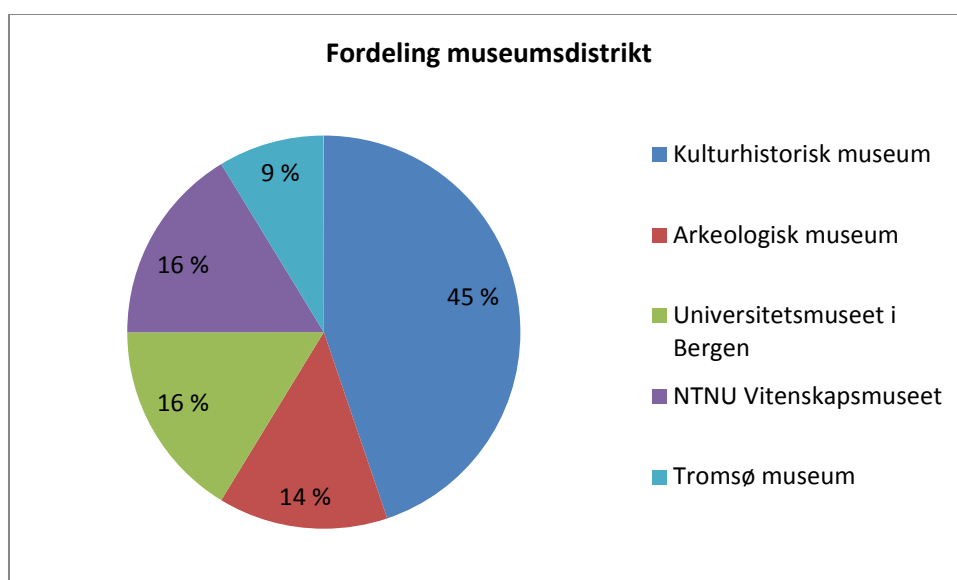

Figur 9: Utvikling i saks-/vedtaksvolum ved KA-seksjonen sentralt. Vedtak og uttalelser etter kulturminneloven §§ 8.1 - 8.4, 10 og 14, bortsett fra saker som gjelder forskningsundersøkelser.

Figur 10: Saker/vedtak fordelt på kommuner, bortsett fra § 10 og saker som gjelder forskningsundersøkelser, KA-seksjonen sentralt.

Figur 10 viser at dispensasjonssakene ikke bare er knyttet til landets mest sentrale strøk, selv om det er en hovedtyngde av saker sørøst i landet.

Figur 11: Saker/vedtak fordelt på museumsdistrikt, KA-seksjonen sentralt, uten § 14 (skipsfunn).

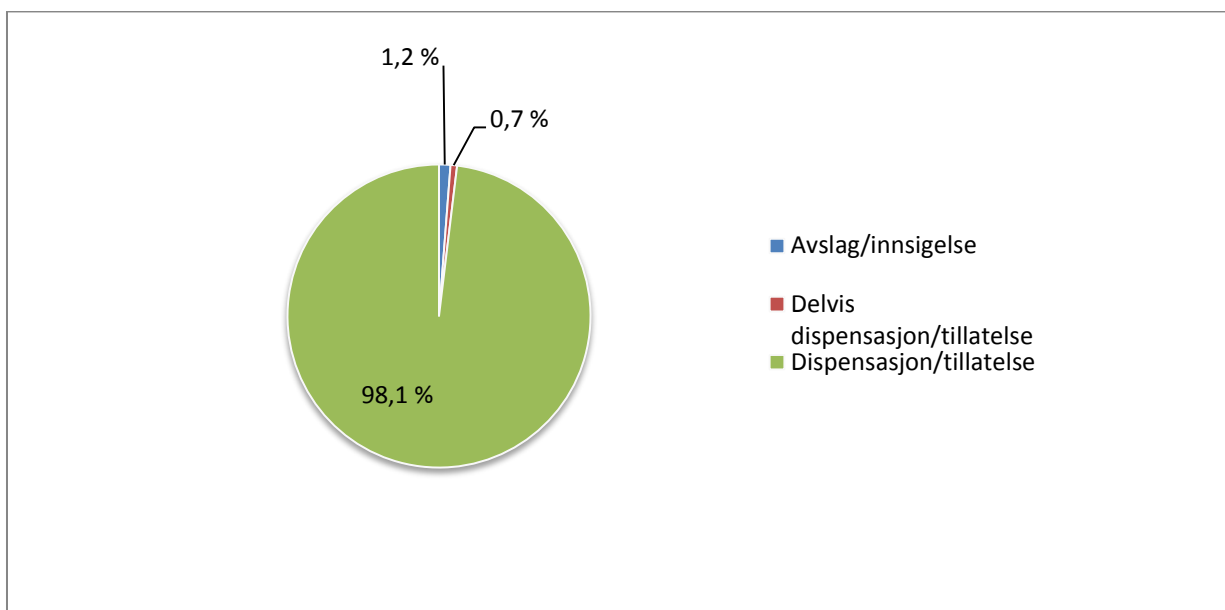
Saksfordelingen på museumsdistrikt (Figur 11) viser for første gang på flere år at Kulturhistorisk museums distrikt har mindre enn halvparten av sakene. Til sammenligning hadde Kulturhistorisk museums distrikt 53 % av sakene i 2013, og 51 % i 2012.

3. Innvilget dispensasjon/tillatelse vs. avslag/innsigelse

Av totalt 575 dispensasjonssaker i 2014 (ikke §§ 8.3 og 10) ble det innvilget dispensasjon/ gitt tillatelse i 564 saker, mens det ble gitt avslag/fremmet innsigelse i sju saker (Figur 12). Det tilsvarer avslag i omlag 1,2 % av sakene (mot 2,8 % i 2013, 1,6 % i 2012, og 3 % i 2009, 2010 og 2011). I tillegg ble det gitt *delvis tillatelse* i fire saker. Det ble også fattet fem rettevedtak (§ 8.3).

For distriktskontorenes ansvarsområde ble det innvilget dispensasjon/ tillatelse i alle saker (329 saker; §§ 8.1, 8.2 og 8.4) og det ble fattet ett rettevedtak (§ 8.3).

Ved KA-seksjonen sentralt ble det gitt dispensasjon/tillatelse i 235 av 246 saker (95 %) mens det ble gitt avslag/fremmet innsigelse i sju saker, gitt *delvis tillatelse* i fire saker, og fattet fire rettevedtak (§ 8.3).

Figur 12: Prosentvis fordeling av avslag/ innsigelser og dispensasjoner/ tillatelser (hele KA-seksjonen)

Det ble fremmet *innsigelse* i fire plansaker (§ 8.4) i 2014.

Sak nr.	Fylke	Kommune	Sted	Kulturminne/ konflikt	Status
14/00200	Oslo	Oslo	Ekeberg	Omfattende kulturmiljø med mange kulturminner fra steinalder til jernalder. Forslag til servicebygg bryter sammenheng og det åpne landskapet	Uavklart, til behandling i kommunen.
14/00470	Oslo	Oslo	Gjersrud - Stensrud	Innsigelse pga manglende oppfylt § 9 for store deler av planen.	Uavklart, til behandling i kommunen.
13/03079	Hedmark	Ringsaker	Moelv-Biri E6	Gravrøyser. Brualternativ for E-6 i direktekonflikt. Innsigelse mot foreslått alternativ	Oppstart regulering nytt alternativ.
13/00326	Sør-Trøndelag	Rissa	Rein, Stadsbygd, FV 717	Gravhauger. Fylkesveg vil virke utilbørlig skjemmende på monumentale gravminner.	Oversendt fylkesmannen. Mekling jan 2015. Ikke enighet.

Det ble gitt helt eller delvis avslag på ni søknader etter kulturminneloven §§ 8.1 i 2014¹:

Sak nr.	Fylke	Kommune	Sted	Kulturminne/ konflikt	Status
14/00509 (avslag)	Oppland	Gausdal	Langset	Gårdsanlegg fra JA-MA. Nydyrking	Restareal kan dyrkes. Endelig.
13/02371 (avslag)	Rogaland	Time	Lye	Rydningrøysfelt, Nydyrking	Avslag. Endelig.
14/01739 (avslag)	Finnmark	Porsanger	Molvika	Hyttebygging i konflikt med åpne boplasser/ tufter fra steinalder.	Ny plassering. Endelig
14/00204 (delvis tillatelse)	Akershus	Skedsmo	Asak	Privat adkomstvei og VA-anlegg i konflikt med gravfelt.	Tillatelse til VA-anlegg, avslag for vei. Klage på avslag. Vedtak omgjort etter nye opplysninger.
13/03066 (delvis tillatelse)	Oslo	Oslo	Ekeberg, Kongshaug videregående	Oppsamlingsplass ved brann. Ønske om ytterligere bearbeiding/grusing av plass. Konflikt med steinalder lok.	Tillatelse til bruk av plass. Ikke tillatelse til opparbeiding og grusing. Endelig.
14/00418 (delvis tillatelse)	Telemark	Porsgrunn	Bergsbygda	Påbygg fritidsbolig inn i gravfelt.	Påbygg tillates kun i en retning, ikke inn i sikringssone. Klage. KLD opprettholder RAs vedtak.
14/00586 (delvis tillatelse)	Rogaland	Forsand	Landa Park, Berge	Overnatting/ campingtilbud på omfattende bosetningsområde fra jernalder på Landa.	Midlertidig tillatelse, og begrensinger i tiltak. Endelig.

Det ble fattet fem rettevedtak etter kulturminneloven § 8.3 i 2014:

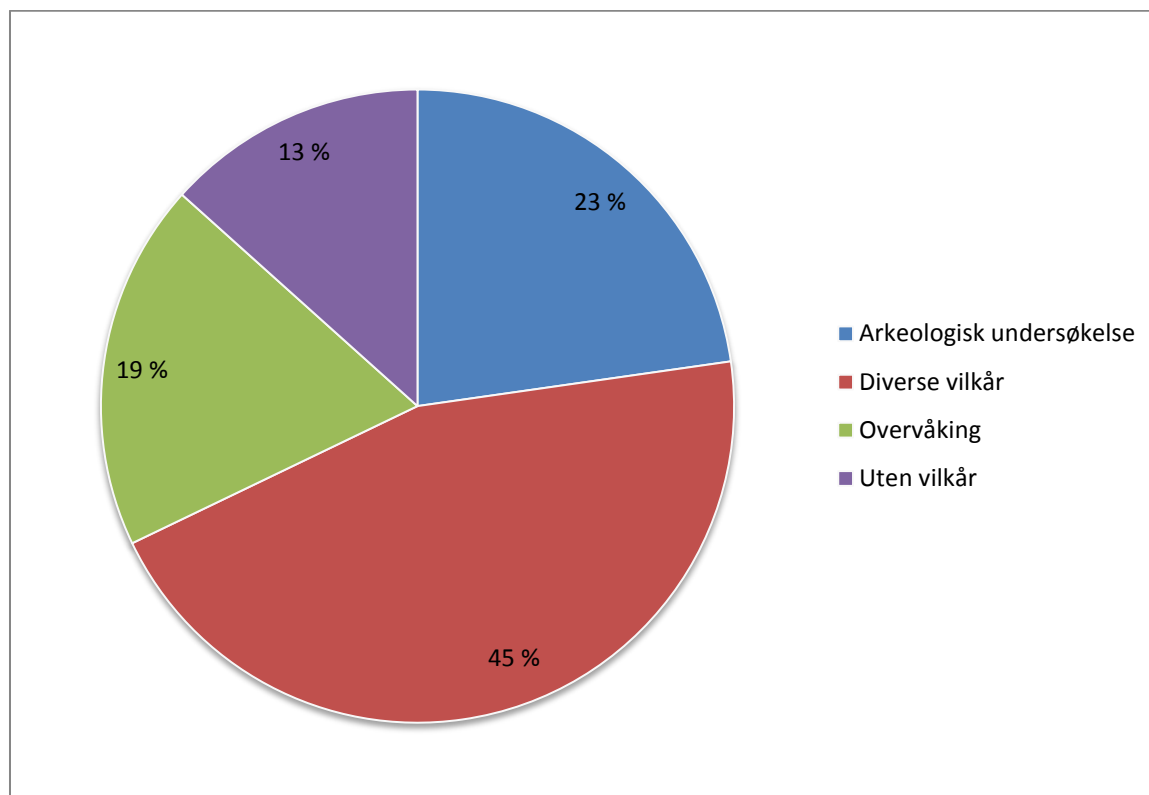
Sak nr.	Fylke	Kommune	Sted	Kulturminne/ konflikt	Status
14/00629	Oslo	Oslo	Gamlebyen	Graving for strøm ut over gitt tillatelse i middelalderbyen	Tilbakeføring.
13/02662	Hedmark	Åmot	Kjendsliskogen	Skade på fangstanlegg i forbindelse med vegutbedring	Utgraving av skadet fangstgrop.
12/02843	Rogaland	Eigersund	Helvik	Gravearbeid. Skade på gravfelt-	Utgraving, sikring og tilbakeføring.
14/00927	Møre og Romsdal	Neset	Toven, Tiltreidet	Ulovlig igangsatt gravearbeid for vannledning. Funn av Kavlvveg fra bronsealder	Utgraving og dokumentasjon.
12/01528	Troms	Karlsøy	Kvitnes, Vannøya	Massedeponi på steinalderlokalitet	Vedtak om sikring av skadet boplass, etter vedtak om fjerning av masser (2012). Vedtak påklaget. Uavklart.

¹ Det ble ikke gitt avslag etter kulturminneloven §§ 8.2 eller 14 i 2014

4. Gitte dispensasjoner - vedtak og vilkår

I 2014 ble det for hele seksjonens ansvarsområde innvilget dispensasjon/ gitt tillatelse (helt eller delvis) i 554 saker etter kulturminneloven §§ 8.1, 8.2 og 8.4. Dispensasjon/ tillatelse ble gitt på følgende vilkår (Figur 13):

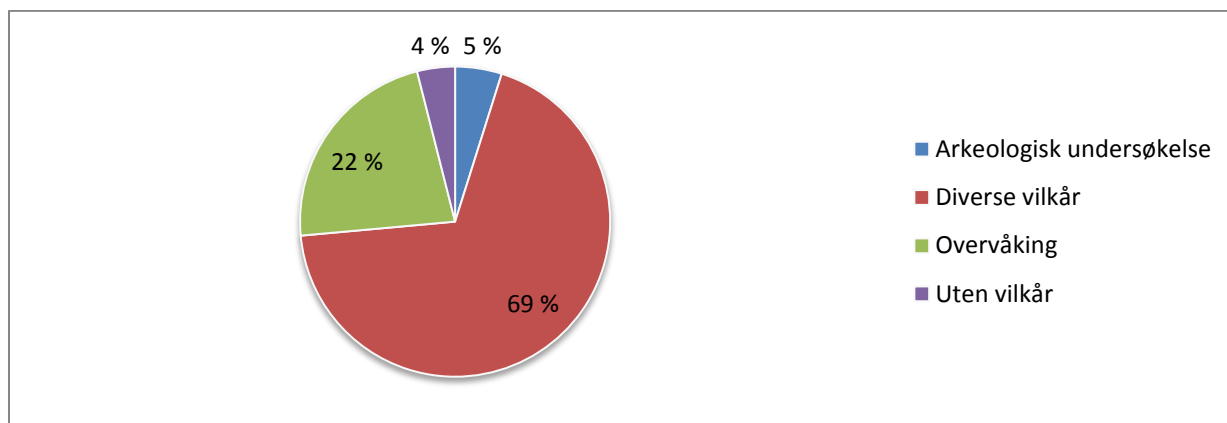
Type vilkår	Antall saker	Fordeling i forhold til seksjonens ansvarsområder	
		KA-sentralt	KA-distriktskontor
Arkeologisk undersøkelse	126	110	16
Diverse vilkår	250	24	226
Overvåking	104	30	74
Uten vilkår	74	61	13
Sum	554	225	329

Figur 13: Vilkår ved tillatelse til inngrep i automatisk fredete kulturminner 2014. Hele KA-seksjonen.

Når det gjelder dispensasjonssaker etter kulturminneloven § 14 som gjelder skipsfunn m.v. ble det stilt vilkår om arkeologisk undersøkelse i fem saker, overvåking i 2 saker, og ingen vilkår i tre saker (i alt 10 saker).

Figur 14 viser en prosentvis andel av hva slags vilkår som ble stilt i de dispensasjoner/ tillatelser som ble gitt i 2014 innen KA seksjonens distriktskontorers ansvarsområde.

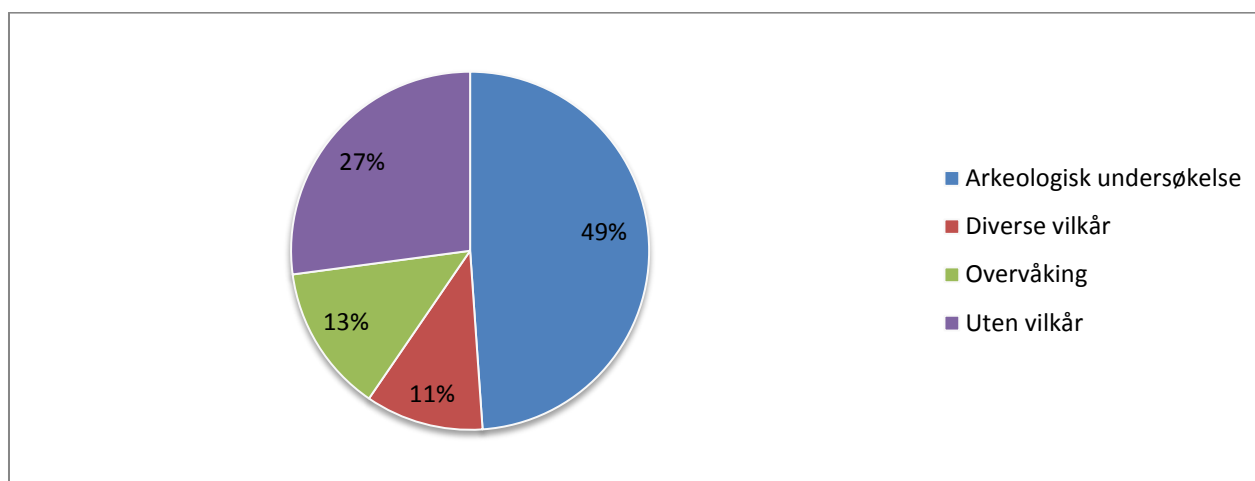

Figur 14: Prosentvis fordeling av vilkår (distriktskontorene). Totalt 329 saker.

Andelen «arkeologisk undersøkelse» (5 %) er omtrent som i 2013, 2011 og 2010, men lavere enn i 2012 (10 %)

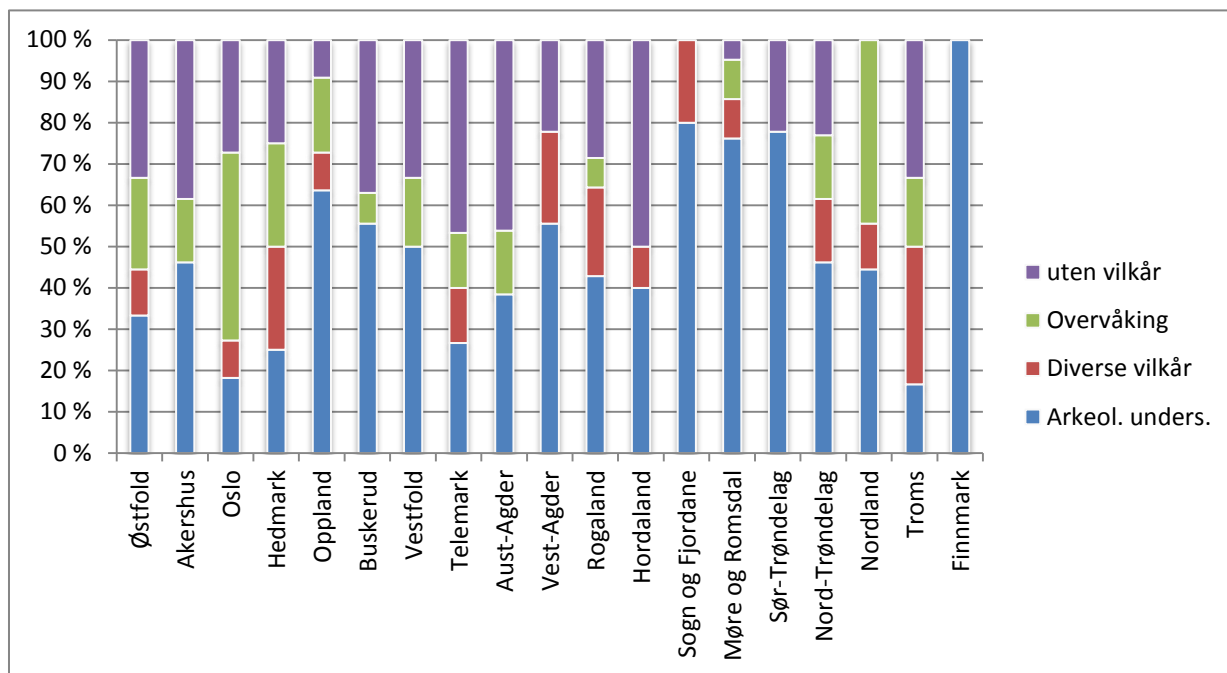
Den store andelen «diverse vilkår» omfatter i all hovedsak saker hvor det stilles krav til gravedybde eller at tiltak må følge eksisterende grøfter. Særlig mange små gravinger for kabler (VAV/ fiber/ strøm) i middelalderbyene faller inn under denne kategorien. Det er kun unntaksvis at «diverse vilkår» innebærer kostnader i henhold til kulturminneloven § 10. I kun en av sakene fra 2014 med «diverse vilkår» ble det stilt krav om kostnadsdekning etter kulturminneloven § 10, i form av etterkontroll av tiltaket og gravingen.

Figur 15 viser en prosentvis andel av hva slags vilkår som ble stilt i de dispensasjoner/ tillatelser som ble gitt i 2014 innen KA-seksjonen sentralt sitt ansvarsområde, bortsett fra saker etter kulturminneloven § 14. Totalt ble det gitt helt eller delvis dispensasjon/ tillatelse i 225 saker etter kulturminneloven §§ 8.1, 8.2 og 8.4. Andelen «arkeologisk undersøkelse» (49 %) er omtrent som de siste årene. Fordelingen av «diverse vilkår», «overvåking» og uten vilkår er også jevnt stabil innenfor +/- 3 % sammenliknet med 2013.

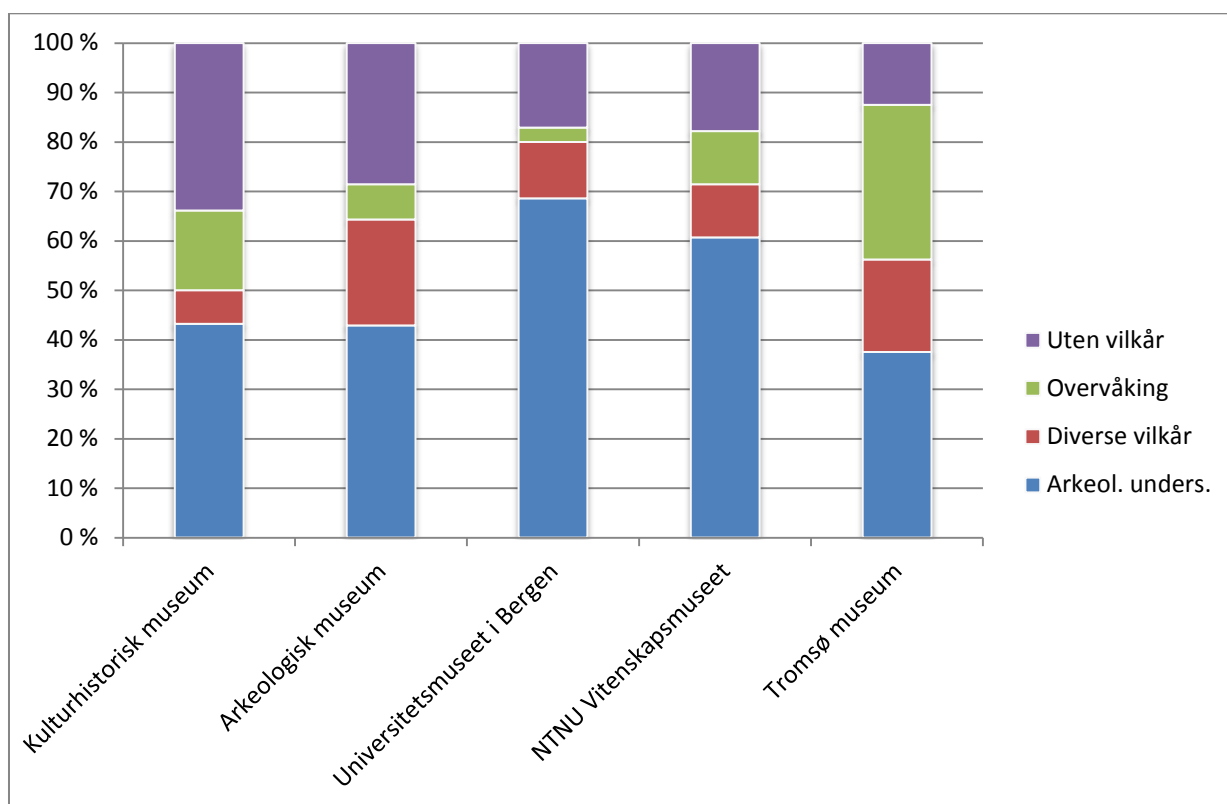

Figur 15: Prosentvis fordeling av vilkår (KA-sentralt), uten saker etter kulturminneloven § 14. Totalt 225 saker.

Fordelingen av ulike vilkår varierer imidlertid en god del mellom de ulike fylkene, og mellom ulike museumsdistrikt (Figur 16 og 17).

Figur 16: Prosentvis fordeling av ulike vilkår (KA-sentralt), fordelt etter fylker. Totalt 225 saker.

Figur 17: Fordeling av ulike vilkår i de ulike landsdelsmuseenes distrikter (KA-sentralt) i 2014.

5. Fylkeskommunenes, museenes og Riksantikvarens vurderinger i dispensasjonsspørsmål

Av 246 vedtak/uttalelser i §§ 8.1, 8.2, 8.4 og 14-saker, hadde KA-seksjonen sentralt annen vurdering enn fylkeskommunen og/eller museene i 10 saker (4 %) i 2014.

Sak	Fylke	Kommune	Fylkets anbefaling	Museets anbefaling	RAs avgjørelse
09/02884	Rogaland	Bjerkrheim	frarår	tilråd	tillatelse
12/01635	Troms	Skjervøy	frarår	frarår	tillatelse
14/00586	Rogaland	Forsand	tilråd	frarår	delvis tillatelse
13/00326	Sør-Trøndelag	Rissa	tilråd		innsigelse
14/00418	Telemark	Porsgrunn	tilråd	frarår	delvis tillatelse
14/00215	Telemark	Skien	tilråd	delvis frarådning	tillatelse
09/02926	Østfold	Spydeberg	tilråd	delvis frarådning	tillatelse
12/02250	Aust-Agder	Grimstad	tilråd	frarår	tillatelse
12/00427	Oslo	Oslo	tilråd	frarår	tillatelse
13/02390	Vest-Agder	Farsund	tilråd	frarår	tillatelse

KA-seksjonen sentralt mottok uttalelse med anbefaling fra fylkeskommune/Sametinget i 235 saker i 2014. Riksantikvaren var helt uenig i fylkeskommunens anbefaling i fem av disse sakene (2,1 %). I én av sakene anbefalte fylkeskommunen å gi tillatelse til tiltak som Riksantikvaren fremmet innsigelse til. I to av sakene hadde fylkeskommunen en strengere vurdering enn Riksantikvaren.

KA-seksjonen sentralt mottok uttalelse fra museene (inkludert sjøfartsmuseene) i 234 saker i 2014. Riksantikvaren var ikke enig i museets anbefaling i åtte av disse sakene (3,4 %). I alle sakene hadde landsdelsmuseene en strengere vurdering enn Riksantikvaren.

I kun én sak var Riksantikvaren helt uenig med *både* fylkeskommunen og museet. Fylkeskommunene og museene ga ulike anbefalinger i åtte saker.

Figur 18: Gravhauger i Rissa. Fylkeskommunen tilrådte dispensasjon for etablering av ny FV 717 tett ved gravhaugene. Riksantikvaren var uenig i vurderingen, og overtok saken og fremmet innsigelse. Foto: Ole Grimrud, Riksantikvaren.

6. Klagesaker, avgjørelser i KLD og innsigelser i KMD

Klagesaker

Seks vedtak etter kulturminneloven §§ 8.1-8.3, 10 og 14 er påklagd i 2014:

Sak	Fylke	Kommune	Sted	Klage på §	RAs klagevurdering	Status KLD
14/00204	Akershus	Skedsmo	Asak	8.1 avslag	Vedtak omgjort	
14/00418	Telemark	Porsgrunn	Bergsbygda	8.1 avslag	Vedtak opprettholdt	Endelig avgjort
13/00889	Sogn og Fjordane	Sogndal	Bråtane	§ 10	Vedtak opprettholdt	Endelig avgjort
14/01014	Sogn og Fjordane	Askvoll	Bakke	§ 10	Vedtak omgjort	
14/02133	Møre og Romsdal	Sykkylven	Aure	§ 10	uavklart	
12/01528	Troms	Karlsøy	Kvitnes	§ 8.3 / § 10	uavklart	

Avgjørelser i Klima og miljødepartementet

Sju vedtak etter kulturminneloven §§ 8.1-8.3, 10 og 14 er avgjort av KLD i 2014:

Sak	Fylke	Kommune	Sted	Klage på §	KLDs klagevurdering
12/01956	Nord-Trøndelag	Namsos	Høkneslia	§ 10	KLD opprettholder RAs vedtak
13/01258	Vest-Agder	Flekkefjord	Flikka	§ 8.1 avslag	KLD opphever RAs vedtak
07/02835	Vestfold	Tønsberg	sentrum	§ 10	KLD opphever RAs vedtak
12/01635	Troms	Skjervøy	Haukøya	§ 8.1 avslag	KLD opprettholder RAs vedtak
14/00418	Telemark	Porsgrunn	Bergsbygda	§ 8.1 avslag	KLD opprettholder RAs vedtak
07/00596	Oppland	Øystre Slidre	Sæle	§ 8.1 avslag	KLD opprettholder RAs vedtak
13/00889	Sogn og Fjordane	Sognadal	Bråtane	§ 10	KLD gjør en mindre reduksjon (kr 4000,-)

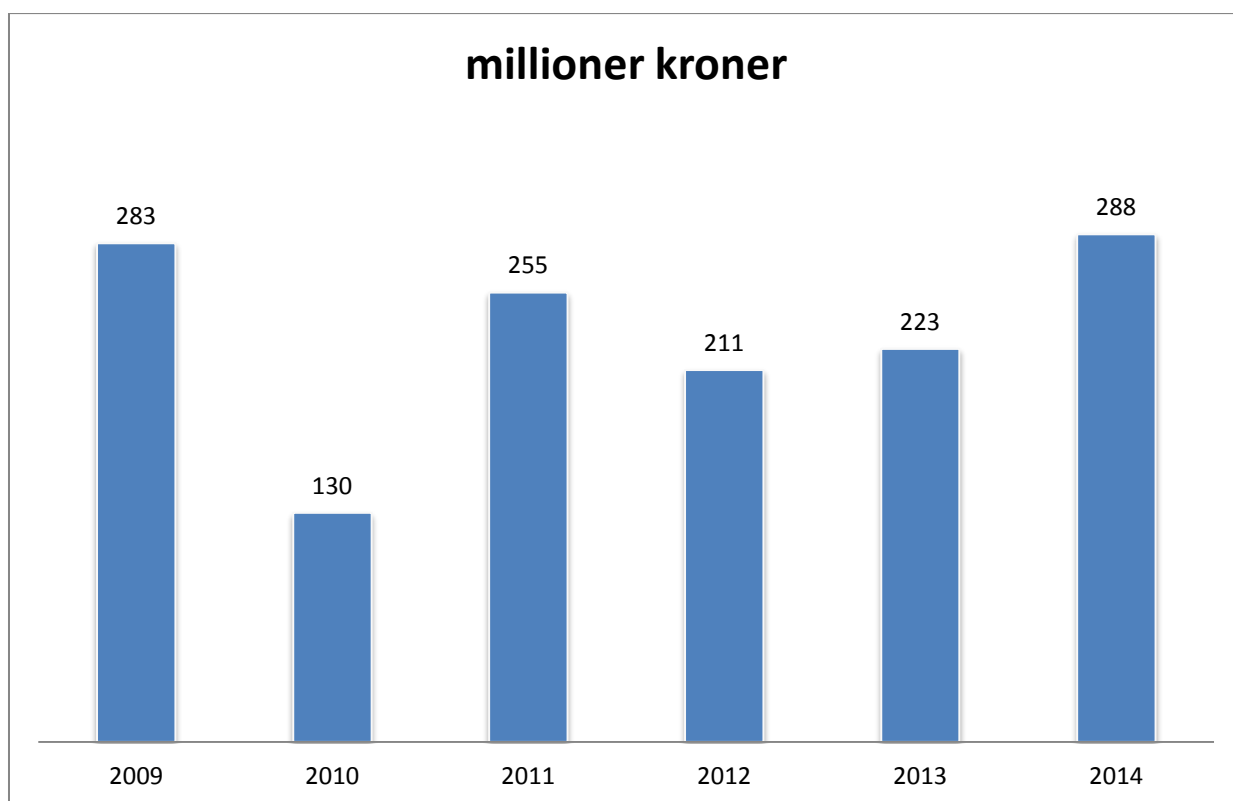
Avgjørelser i Kommunal- og moderniseringsdepartementet - innsigelser

Kun en innsigelsessak fra RA vedrørende automatisk fredete arkeologiske kulturminner er avgjort av KMD i 2014:

Sak	Fylke	Kommune	Sted		KMDs vurdering av innsigelse
06/00111	Rogaland	Forsand	Fossandmoen	Masseuttak/ gravrøyser	RAs innsigelse tas delvis til følge, meklingsforslag opprettholdes

7. Kostnader og sakstyper

KA-seksjonen har i 2014 fattet vedtak om kostnadsdekning for noe mer enn 288 millioner kroner. **Tallene er basert på vedtatte maksimumsbudsjett, ikke endelige kostnader.** Tallene inkluderer også vedtak om hel eller delvis statlig kostnadsdekning for *mindre, privat tiltak*, eller med bakgrunn i *særlige grunner*. Dette er en økning på rundt 65 millioner kroner (29 %) fra 2013 (Figur 19). Over tid varierer imidlertid budsjettene en god del, og det er særlig noen få store budsjetter som blir utslagsgivende.

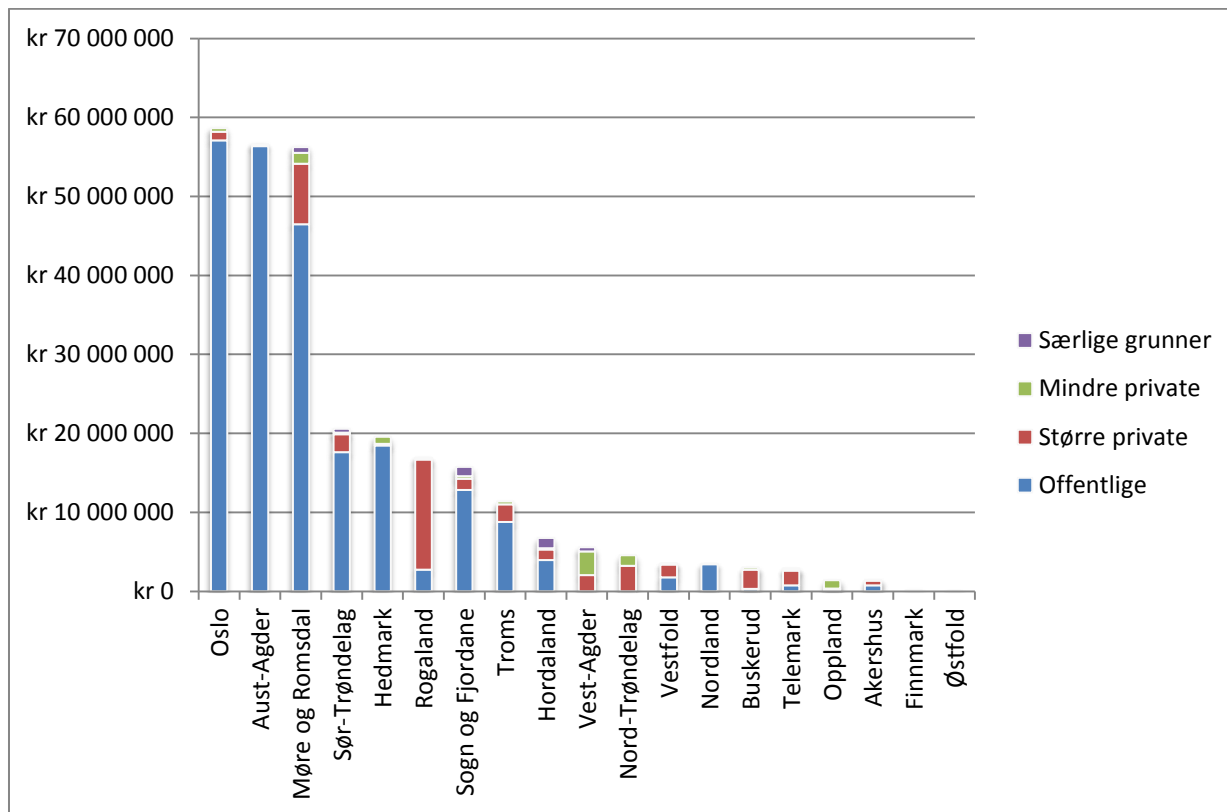
Figur 19: Vedtak om kostnader over tid, avrundet til hele millioner kroner

Av de 288 millionene ble det gjort vedtak om statlig kostnadsdekning (post 70; mindre, private tiltak og særlige grunner) for 14,7 millioner.

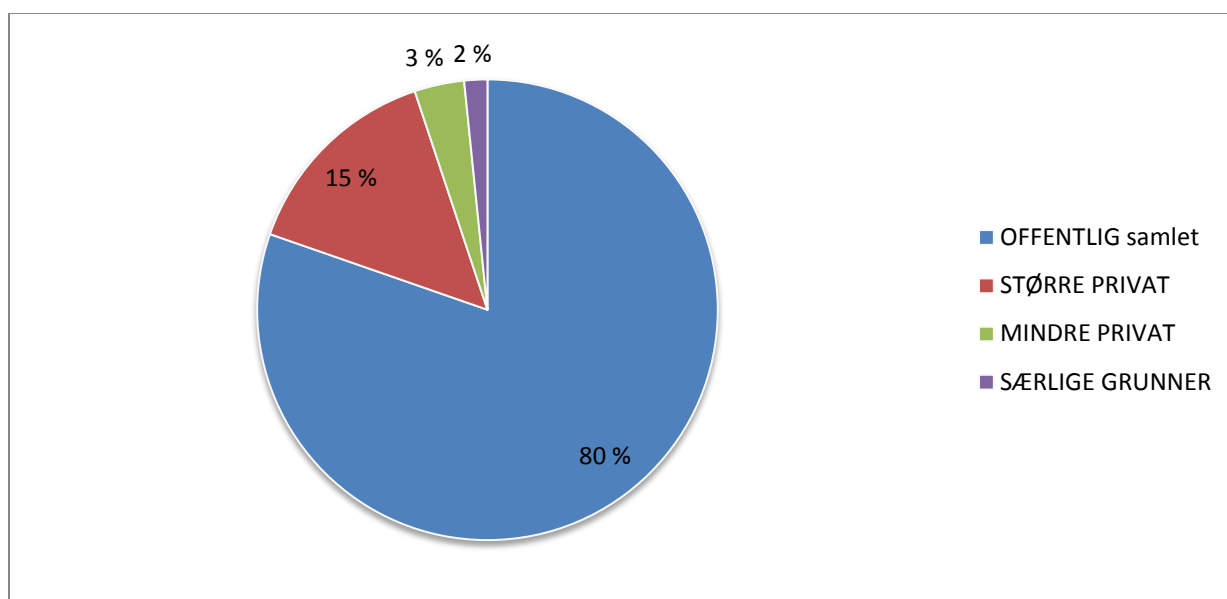
Det er viktig å understreke at disse tallene også inneholder prosjekter som aldri blir realisert, og de kan ikke brukes direkte som et mål på omsetning/aktivitet innen fagfeltet i 2014.

Sakstype	Total budsjetttramme 2013	Total budsjetttramme 2014	Totalbudsjett fordelt i forhold til seksjonens ansvarsområde	
			KA-sentralt	KA-distriktskontor
§ 8.1	Kr 46 491 367	Kr 39 049 059	Kr 28 198 729	Kr 10 850 330
§ 8.2	Kr 1 367 487	Kr 671 312	Kr 332 825	Kr 338 487
§ 8.3	Kr 4 598 419	Kr 4 111 449	Kr 4 079 436	Kr 32 013
§ 10	Kr 158 785 050	Kr 240 632 155	Kr 186 465 153	Kr 53 852 252
§ 14	Kr 11 943 490	Kr 3 903 406	Kr 3 903 406	
SUM	Kr 223 185 813	Kr 288 367 381	Kr 223 294 299	Kr 65 073 082

Følgende figur viser en fylkesvis fordeling av de budsjetterte kostnadene innenfor kategoriene «offentlig tiltak», «større, private tiltak», «mindre, private tiltak», og «særlige grunner». Staten, ved Riksantikvaren, dekker utgiftene i saker definert som *mindre, private tiltak*, samt helt eller delvis når det foreligger *særlige grunner*. Tallene omfatter hele seksjonens ansvarsområde.

Figur 20: Fylkesvis fordeling av vedtak om kostnader i 2014, hele KA-seksjonens ansvarsområde.

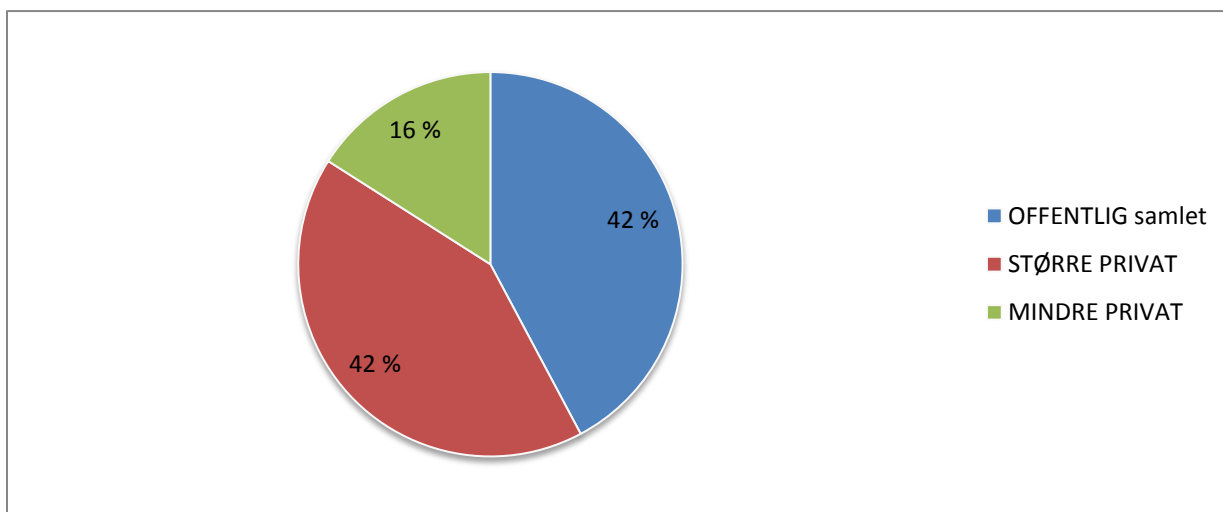

Figur 21: Samlet fordeling av kostnader til arkeologiske undersøkelser, basert på vedtak om maksimumsbudsjetter

Ni vedtak i åtte ulike saker hadde i 2014 budsjetter på over 5 millioner kroner. Samtlige er knyttet til realisering av reguleringsplaner.

Det største vedtatte budsjettet i 2014 var på kr 53 852 252,- i forbindelse med ny jernbane (Follobanen) gjennom deler av middelalderbyen i Oslo.

De fire største sakene hadde samlede budsjetter på nesten 159 millioner kroner, eller mer enn 50 % av alle kostnadene i 2014. Alle sakene er knyttet til offentlige samferdselsprosjekt (veg og jernbane). Dersom en sammenligner kostnadsfordelingen med fordelingen av saker innenfor kategoriene «offentlige-», «større private-» og «mindre private tiltak», ser vi at kostnandsandelen for offentlige tiltak ikke samsvarer med saksfordelingen (sammenlign med Figur 21).

Figur 22: Fordeling av sakstyper innenfor kategoriene «offentlige-», «større private-» og «mindre private tiltak» for hele KA-seksjonen. Sammenlign med Figur 21.

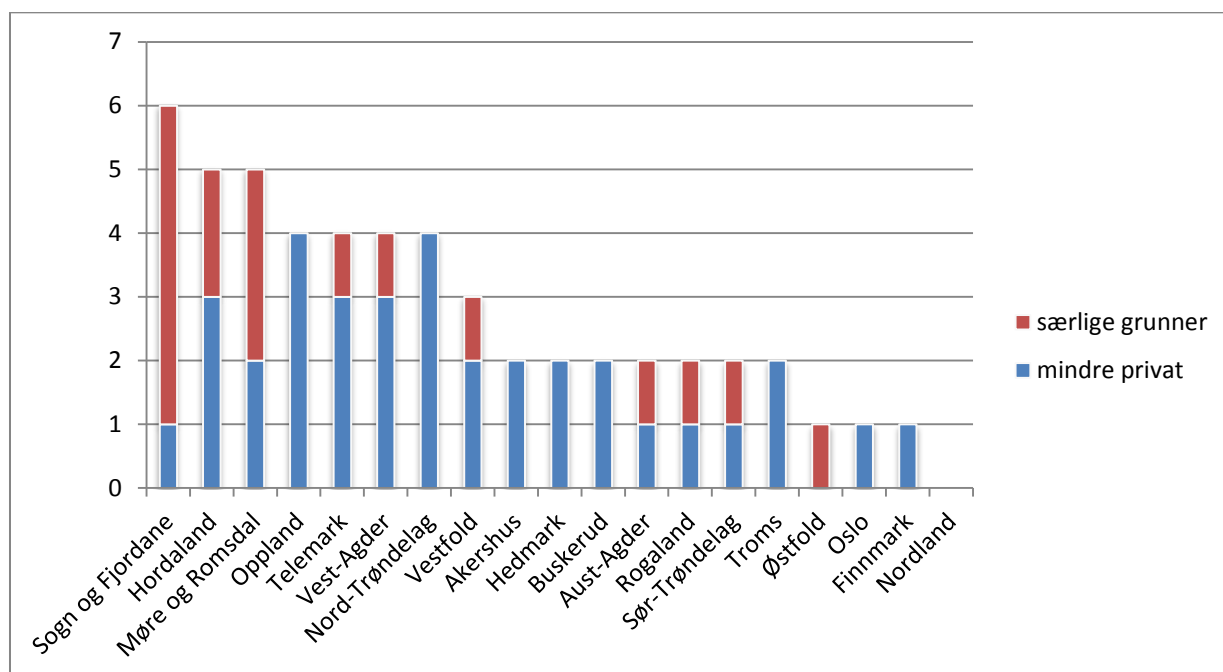

Figur 23: Statssekretær Lars Andreas Lunde på befaring til de arkeologiske undersøkelsene i forbindelse med Follobanen gjennom Gamlebyen i Oslo. Traséen går blant annet gjennom en kirkegård med velbevarte skjeletter fra middelalder. Foto: Live Johannessen, Riksantikvaren.

8. Vedtak om statlig kostnadsdekning

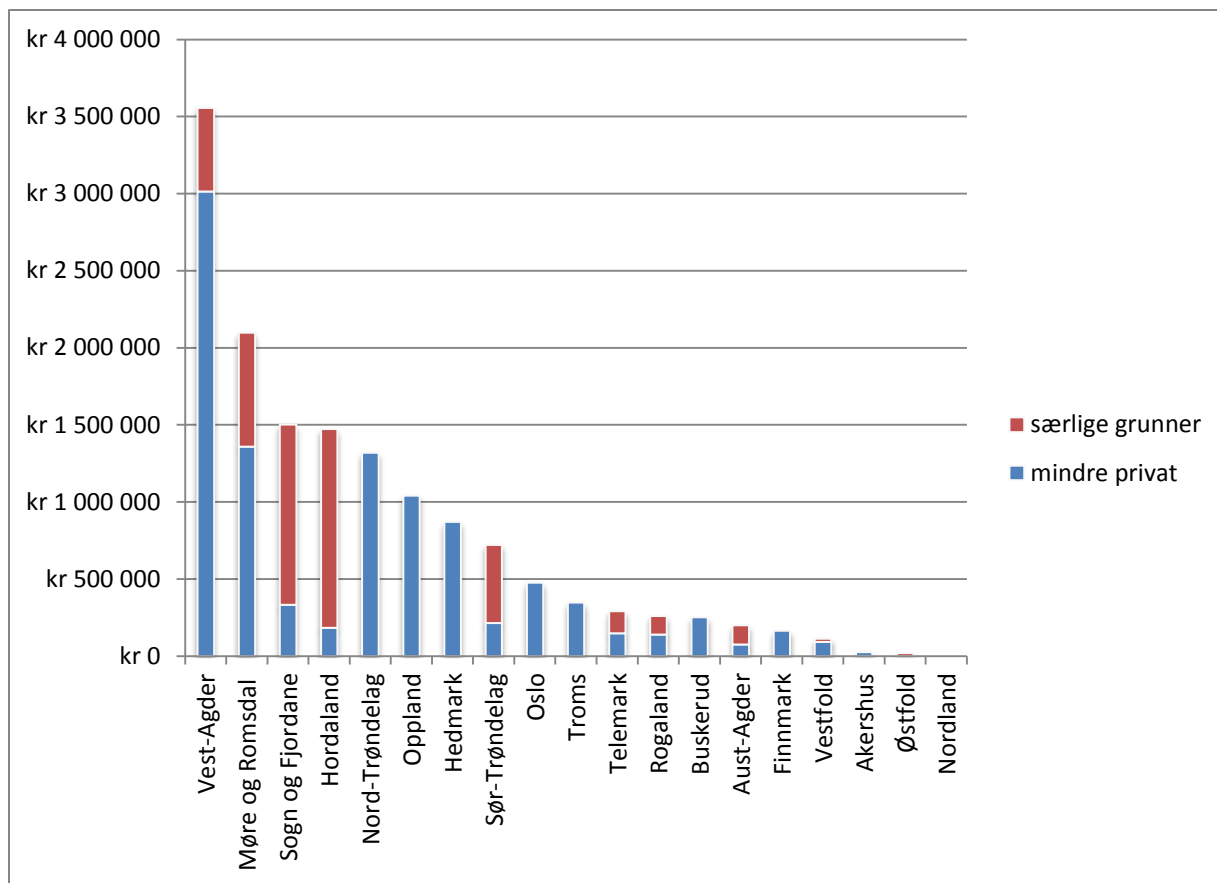
Tilsagn om statlig kostnadsdekning

I 2014 har Riksantikvaren fattet vedtak om hel eller delvis statlig kostnadsdekning av utgifter til særskilt granskning av automatisk fredete kulturminner i tråd med kulturminneloven § 10, i 52 ulike saker. 35 av vedtakene er i saker som defineres som *mindre, private tiltak*, og 17 av sakene er begrunnet med *særlige grunner* (Figur 24). I enkelte saker er vedtak om statlig kostnadsdekning som følge av *særlige grunner* knyttet til saker med opprinnelig vedtak et annet år. Dette kan f.eks være ved vurdering av hel eller delvis kostnadsdekning som følge av nye opplysninger i saken, som har fremkommet etter at opprinnelig vedtak om tiltakshavers kostnadsdekning ble fattet. Det kan også være knyttet til saker med økte utgifter som følge av arkeologiske funn, hvor det synes urimelig at tiltakshaver skal betale for ekstrakostnadene. Ikke alle disse vedtakene er medregnet i tidligere statistikk i denne årsrapporten.

Figur 24: Antall vedtak om statlig kostnadsdekning, jf. kulturminneloven § 10. I alt 41 saker.

I alt er det gitt tilsagn om dekning av kr 10 073 295,- for *mindre, private tiltak*, og kr 4 672 526,- på grunn av *særlige grunner* (til sammen kr 14 745 821,-) (Figur 25).

Figur 25: Kostnader ved vedtak om helt eller delvis statlig kostnadsdekning, jf. kulturminneloven § 10.

Det er viktig å være oppmerksom på at tilsagn om kostnadsdekning ett år ikke nødvendigvis medfører utbetaling det samme året. I mange tilfeller kan det gå flere år fra tilsagnet om statlig kostnadsdekning blir gitt, til sluttutbetalingen.

Utbetalinger

Statlig kostnadsdekning av utgifter til arkeologiske undersøkelser i forbindelse med *mindre, private tiltak*, eller som følge av *særlige grunner*, skjer fra Statsbudsjettet kapittel 1429, post 70.

I 2014 har Riksantikvaren utbetalt til sammen kr 6 170 132,- i 31 saker definert som *mindre, private tiltak*, og kr 2 245 060,- i 15 saker som følge av *særlige grunner*.

Fra den samme posten (post 70), har Riksantikvaren i 2014 utbetalt til sammen kr 6 853 753,-, for sikring av 30 ulike automatisk fredete kulturminner.

Urgrav på Mortensnes/ Ceavccageadje i Nesseby, Finnmark. Foto: Bjørn-Håkon Eketuft Rygh, Riksantikvaren